

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. XI. Sítne Theologia speculativa, an practica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMUS I.

rum in certitudine superare, imò esse illis longè hac in re inferiores. Nec mirum est, ipsum hoc de Theologia asserere, utpotè qui hìc q. 1. n. 9. & clariùs d. 5. c. 3. ait, assensum Theologicum nisi propositionibus fidei, non fide divina & supernaturali, sed naturali & acquisita creditis: unde ait, Theologiam, prout est habitus gignens, explicans, ac defendens divinam fidem, vocari posse opinionem.

VII. *Actus ex duobus præmissis fidei deductus, est certissimus.*

Dicendum nihilominus, si conclusio deducta ex duabus præmissis fidei sit actus Theologicus, habitum Theologiæ ratione hujusmodi actuum certiorẽ esse quacunquẽ scientiã naturali, quantumvis clarã & evidẽte. Ratio est, quia firmioribus nititur principiis, actibus scilicet fidei divinæ actus autem fidei divinæ certior est quocunquẽ, etiam primo principio; & citius dubitarem utrum sol meridie luceat, quem oculis lucentem video, imò utrum totum majus sit suã parte, &c. quàm utrum detur Trinitas Personarum in eadem essentiã divinã, utrum Christi corpus realiter in Eucharistia præfens existat: & sic de aliis fidei articulis.

VIII. *Certitudo actus Theologici ex altera præmissa naturali deducta.*

Si verò sermo sit de conclusione Theologicã, quæ ex altera præmissa fidei divinæ, altera naturali evidẽte deducitur, existimo illam, cum minus certa sit quàm principium illud evidens, ex quo deducitur, (ut de ejusdem actus claritate dictum est suprà sec. 7. n. 3.) existimo, inquam, hunc actum in certitudine superari posse à nonnullis actibus scientiæ alicujus naturalis; illis nimirum, qui ex duabus præmissis procederent, quarum utraque certior esset & evidẽtior, quàm sit præmissa illa naturalis, ex qua deducitur conclusio Theologica.

IX. *Difficultas circa certitudinem actus proprii Theologici.*

Dices, quantacunquẽ sit certitudo principii alicujus naturalis evidẽtis, ad certitudinem tamen actus divinæ fidei non accedit; ergo conclusio deducta ex altera præmissa fidei, altera evidẽte naturali, certior videtur quacunquẽ conclusione, quæ ex duabus præmissis naturalibus quantumvis evidẽtibus procedit: hoc enim complexum, *actus fidei divinæ & principium naturale evidens*, est in certitudine perfectius quocunquẽ complexo constante ex illis duabus præmissis naturalibus simul sumptis; sed præmissa naturalis evidens, ei adjuncta, nihil de illius certitudine minuit, & suam insuper superaddit, ergo hæ duæ præmissæ certiorẽ eliciunt conclusionem, quàm illæ præmissæ naturales, cum causa perfectior perfectiorẽ producat effectum. Confirmatur: si plumbo addatur pars ligni, aut levioris alicujus materiæ nihil de plumbi pondere imminuit, sed auget potiùs, simulquẽ cum illo motum deorsum velociorẽ efficit; ergo similiter principium naturale nihil de vi ac pondere actus fidei detrahet, imò momenti ei aliquid adjiciet.

Confirmatio.

X. *Actus fidei divinæ, in operando se ad præmissa naturalis mensuram accommodat.*

Sed hoc argumentum, quamvis plausibile videatur, nihil conficit; actus enim fidei, licet in se, seu in essendo sit certissimus, in operando tamen ad alterius præmissæ modum se & mensuram accommodat; unde, ut omnes fatentur, si jungatur cum præmissa probabili, conclusionem tantum efficiet probabilem; ergo & conjuncta cum præmissa naturali evidẽte, tantam solummodò certitudinem in conclusionem transfundet, quanta est certitudo præmissæ naturalis, cum, ut docent Dialectici, *Conclusio sequatur debiliorem partem.*

XI.

Ratio hujus à priori est, ut suprà etiam insinuaui: cum enim intellectus duo inter se connecti videat in conclusione, quia eadem cum tertio aliquo connexa viderat in præmissis, non majore firmitate judicare poterit ea inter se conjungi, quàm

cum illo tertio priùs viderat conjuncta; & in quacunquẽ præmissa deficit hæc firmitas, eodem gradu deficit in conclusione, ut proximè vidimus in actu probabili. Certitudo namquẽ, ut dici solet, est de genere boni, sicquẽ ex quocunquẽ defectu deficit.

Certitudo conclusionis Theologica quam præmissam sequatur.

Ad confirmationem dico, manifestam esse disparitatem: gravitas enim in rebus istis corporeis est ejusdem rationis & speciei, quamvis in subjectis specie distinctis; sicut albedo in lacte, nive, & cygno: cujus apertum indicium est, quòd res quæ minimum in se habent gravitatis, plumbæ ex. gr. ita multiplicari possunt, ut rem ponderosissimam, magnam scilicet partem plumbi, in gravitate superent. Secus res se habet in pondere argumentorum, & rationum momentis: rationes quippe probabiles, quantumvis multiplicantur, ad actus scientifici perfectionem non accedunt, nec principia naturalia ad certitudinem actus fidei divinæ.

XII. *Diversitas in operando inter res intellectuales & non intellectuales.*

Adde, actum fidei, & principium naturale, quæ sunt præmissæ conclusionis Theologicæ, non esse de eodem objecto, sed una propositio diversum semper affirmat ab alia, & utraque præmissa sigillatim secundum suam veritatem concurrunt: ut in hoc & similibus syllogismis: *Omnis homo constat ex materia & anima rationali: sed Christus est homo; ergo Christus constat ex materia & anima rationali.* In hoc discursu veritas, quæ asseritur in minore, diversa est ab illa quæ asseritur in majore; & utraque veritas gignit in mente veritatem in conclusione contentam, quæ cã tantum certitudinem infertur, quam habet præmissa minus certa. Sicut catena, quæ inter plures annulos ferreos unum haberet ligneum, simpliciter dici nequit firmior, quàm sit annulus ille ligneus, ut constat, nec vim majorem sustinere potest quàm sit hujus annuli firmitas.

XIII. *Diversum semper objectum continentur in una præmissa, quàm in alia.*

Quoad tertium, Theologiæ scilicet præstantiam: imprimis excedit alias omnes scientias in objecto, cum de Deo auctore, non naturali tantum agat, sed supernaturali, rebusquẽ supra humanæ mentis captum, ac tota in iis declarandis versetur. Quem verò gradum certitudinis habeat respectu aliarum scientiarum, hujus decursu sectionis est declaratum. Certum verò est, Theologiam ab omnibus scientiis excedi in claritate.

XIV. *De præstantia Theologia.*

SECTIO UNDECIMA.

Siue Theologia speculativa, an practica.

NOTANDUM ex disp. 10. Logicæ, sec. prima, in eo scientia practicæ naturam suam esse, ut representet rem operabilem ut operabilem à cognoscente, seu, ut modum eam faciendi ostendat: & ut verbo dicam, est principium intellectuale sufficiens ad dirigendam potentiam ad effectiorem objecti, quod per actum illum representatur. E contra, scientia speculativa illa est, quæ non representat objectum factibile à cognoscente, sicquẽ in illius contemplatione sistit, nec ad ejus effectiorem dirigit: quæ fusiùs declarata sunt in Logica, loco citato. Hoc posito,

I. *Quid sit esse practicum, quid speculative.*

Dico primò; Theologia prout circa primum suum objectum versatur, nempe Deum, est purè speculativa. Ita S. Thomas hìc, q. 1. art. quarto, & Theologi communiter. Ratio est clara: Deus enim, omnino factibilis seu producibilis non est: ergo cognitio, quæ de illo habetur, non potest esse practica.

II. *Circa primum suum objectum Theologia versatur speculative.*

Dices

III. Theologia non inde est practica, quod excitare possit ad Deum amandum.

Dices: Actus Theologici, quibus quis Deum cognoscit, variasque ejus perfectiones & Attributa discurrendo pervertigat, excitare possunt ad Deum amandum, ergo sunt practici, cum ad operationem ordinentur. Sed contra: hoc enim ad summum probat, actus hosc Theologicos esse practicos respectu amoris, non respectu Dei, respectu cuius, nullus actus, ut dixi, esse potest practicus, cum Deus produci nequeat.

IV. Vterius ostenditur, hos actus Theologicos non esse practicos.

Contra secundò: nec respectu amoris sunt hi actus practici: actus quippe practicus, ut communis habet Philosophorum sententia, is solus est, qui ad objecti à se representati effectiorem ordinatur; amor autem Dei per hos actus non representatur, sed solus Deus. Nec ullus dixit, pramissas esse practicas respectu conclusionis, licet ad illius productionem ordinentur, quia scilicet actum illum conclusionis non representant. Alioqui nullus omnino actus intellectus erit speculativus, cum nullus sit, qui amore, odium, vel aliquem animi affectum circa objectum à se representatum excitare nequeat. Et eodem modo impugnantur ii, qui idcirco actus Theologicos Deum representantes, practicos esse volunt, quod ad illius per visionem beatificam consecutionem ordinentur. Idem etiam est de actibus Theologicis, qui circa Angelos versantur, & universim de iis omnibus, qui representant objecta à cognoscente non factibilia; sunt enim pure speculativi.

Cognitio Angeli est speculativa.

V. Theologia, prout tractat de virtutibus, est practica.

Dico secundò: Theologia prout agit de actibus virtutum, modoque eos exercendi, & vitia vitandi, est practica. Quod minorem difficultatem etiam respectu virtutum infusarum, habet in nostra sententia, qui supra, sect. 8. Conclusionem Theologicam esse diximus supernaturalem. Probat conclusio: illi actus sunt practici, qui representant objectum operabile à cognoscente: Sed actus Theologici, qui circa virtutes, earumque exercitium versantur, representant objectum operabile à cognoscente, cum penes quemque sit eas exercere, si velit: Ergo.

VI. Ostenditur ulterius, quod passio Theologia in quibusdam sit practica.

Quod melius intelligitur, si ad particulares quosdam virtutum actus defendamus. In hoc ergo discursu Theologico, Quicquid Deus dicit amari debere, est amandum; sed Deus dicit se amari debere, Ergo est amandum: non video cur hæc conclusio æquè excitare hominem ad amorem Dei non possit, atque actus prudentiæ, quo quis immediate diceret, Deus est amandus, cum idem utrobique sit objectum, & tota differentia est, quod unus actus sine discursu habeatur, alter per discursum. Idem est de aliis virtutibus, de quibus simili formâ confici possunt discursus Theologici: Exempli gratiâ, Quicquid Deus dicit coli debere, est colendum. Sed Deus dicit parentes coli debere: Ergo sunt colendi. Sic eodem modo pro præceptis negativis: A quocunque Deus dicit abstinendum esse, debent homines abstinere: sed Deus dicit abstinendum esse à falso testimonio, furto, fornicatione, homicidio, &c. Ergo ab iis debent homines abstinere.

Exempla varia actuum Theologicorum circa virtutes morales.

VII. Magis declaratur ratio practici in actibus Theologicis reperi.

Dices: pro aliquo priori ad Conclusiones hæc Theologicas est semper principium intellectuale sufficiens ad virtutum productionem, actus scilicet fidei, qui unus est ex præmissis, ut in prædicto syllogismo constat, Quicquid Deus dicit amari debere, est amandum: sed Deus dicit se amari debere: Ergo est amandum: Actus ille, Deus dicit se amari debere, antecedit Conclusionem Theologicam, Ergo Deus est amandus: & idem est de illis aliis Conclusionibus Theologicis, Ergo colendi sunt parentes, Abstinendum est à furto, homicidio, &c. Ergo actus

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Theologici nunquam possunt ad hujusmodi virtutum exercitium concurrere, cum ab actibus Fidei præveniantur.

Contra: licet namque hi actus fidei sufficientes sint ad virtutum istarum exercitium, non tamen semper homines ad eas exercendas excitant: quot enim, quantumvis judicent, Deum dicere se esse amandum, colendos esse parentes, &c. non tamen hæc propterea præstant: ergo adhuc locus est actui inde deducto, ut ad amorem Dei, & pietatem erga parentes excitet.

VIII.

Actus Theologici sapè excitant ad virtutum exercitium.

Aliqui ergo actus Theologici sunt speculativi, alii practici, alii speculativi simul & practici, qualis est actus ille supra positus, Deus est amandus, qui respectu Dei est speculativus, respectu amoris, practicus, utpote ad quem eliciendum, cognoscitorem dirigit. Unde & partiales Theologiae habitus, actuum à quibus generantur, naturam induunt, & sicut actus formaliter, ita ipsi efficienter sunt vel speculativi, vel practici, vel mixti, seu ad actus speculativos, vel practicos, vel mixtos, simul scilicet speculativos & practicos eliciendum ordinati. Videatur Disputatio decima Logicæ, præcipue sect. 5. ubi hæc fufius pro omni scientia sunt discussa.

IX.

Nonnulli actus Theologici simul sunt speculativi & practici.

Idè de Theologia habitus dicendum.

SECTIO DUODECIMA.

Alia quedam inquiruntur circa naturam Theologiae.

QUÆRES primò: utrum conclusio deducta ex duabus præmissis de fide, sit actus Theologicus, an potius fidei. Hæc quaestio à variis pendet in tractatu de Fide disputandis, sine quibus vix potest commodè intelligi: ut, an fides esse possit discursiva, & aliis: quare ejus resolutionem eò remitto.

I.

Num actus ex duabus præmissis fidei deductus, sit Theologicus.

Quæres secundò: quid sentiendum, quando in syllogismo aliquo utraque propositio, major scilicet & minor, est evidens: ut quando pro una præmissâ capitur veritas aliqua revelata, quæ tamen etiam lumine naturæ innotescit; ut, Deus est, & similes: deinde assumitur principium naturale evidens: quæres, inquam, cum hæc conclusio sit evidens, utrum sit Theologica. Mihi fatis probabile videtur, si major illa propositio assumatur prout est evidens lumine naturæ, conclusionem ex his duabus præmissis deductam, non spectare ad Theologiam, sed ad Metaphysicam. Secundò dicò, si sit Theologica, esse diversæ rationis ab actibus nostris Theologicis, qui nimirum sunt obsecuti, utpote ab altera semper præmissâ fidei procedentes. Idem de eo dicendum censeo, qui mysterii revelati haberet evidentiam in attestante. De quo plura in materia de Fide.

II.

Quid dicendum, quando utraque præmissa est evidens.

Quid si sit evidentia in attestante.

Quæres tertio: sitne Theologia nostra subalternata scientiæ Dei & Beatorum. Resp. non esse propriè iis subalternatam & simpliciter, sed impropriè tantum & secundum quid: Ratio prioris partis est, quia propria subalternatio, ut in libris de Anima, disp. 19. sec. 2. dixi, est, ut scientia subalternata principia desumat à subalternante, quemadmodum, ut ibi ostendi, Medicina sua sumit à Physica; unde ortum est dictum illud, Vbi desinit Physicus, incipit Medicus: at Theologia nostra non omnino principia sua desumit à scientiâ Beatorum: homines siquidem æquè discurrere de rebus Theologicis possent, licet nullus esset Beatus? Imò nec principia desumit à scientiâ Dei, sed à revelatione: quauvis

III.

An Theologia nostra subalternetur scientiæ Dei, & Beatorum.

B